

Lieta Nr. A43014213
SKA-104/2017
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS

Rīgā 2017.gada 7.februārī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnese referente Rudīte Vīduša,
tiesnese Jautrīte Briede,
tiesnese Ilze Skultāne,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „J.E.F.”, SIA „Elbra”, SIA „Latvijas Energoceļnieks” un AS „SZMA V” pieteikumiem par Konkurences padomes 2013.gada 17.jūnija lēmuma Nr.E02-31 atcelšanu daļā, sakarā ar SIA „Latvijas Energoceļnieks” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 1.jūlija spriedumu daļā, kurā noraidīts SIA „Latvijas Energoceļnieks” pieteikums.

Aprakstošā daļa

[1] Konkurences padome ar 2013.gada 17.jūnija lēmumu Nr.E02-31 konstatēja Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumus vairāku uzņēmumu, arī pieteicējas SIA „Latvijas Energoceļnieks” darbībās (notikusi vienošanās par piedalīšanās noteikumiem iepirkumos (konkursos)) un noteica iesaistītajām personām naudas sodu.

[2] Sabiedrības, kurām piemērots sods, arī pieteicēja, vērsās Administratīvajā apgabaltiesā ar pieteikumiem par Konkurences padomes lēmuma atcelšanu.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2015.gada 1.jūlija spriedumu pieteikumus noraidīja. Spriedumā attiecībā uz pieteicējas pieteikumu norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[3.1] Konkurences padome konstatējusi, ka aizliegtās vienošanās, kurās kopumā iesaistījās 26 elektrobūvniecības uzņēmumi, konkurence tika deformēta vairāk nekā 300 iepirkumos, kurus galvenokārt rīkoja AS „Latvenergo” un AS „Sadales tīkli”. Uzņēmumi saskaņoja dalību iepirkumos. Pretendents, kuram vienošanās rezultātā bija paredzēts uzvarēt, citiem pretendentiem nosūtīja vai nu jau sagatavotas tāmes, vai norādes

par to, kādas cenas tiem būtu jāpiedāvā, vai arī nosūtīja pats savu tāmi, norādot, lai pārējie pretendenti savu cenu veido lielāku.

[3.2] Konkurences padome pamatoti konstatēja, ka konkrētais tirgus ir katra pasūtītāja elektroietaišu būvdarbu un (vai) elektromontāžas darbu attiecīgais (atsevišķais) iepirkums.

[3.3] Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkts noteic, ka ir aizliegtas un kopš noslēgšanas spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par piedalīšanos vai nepiedalīšanos konkursos vai izsolēs vai par šīs darbības (bezdarbības) noteikumiem.

No Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas formulējuma secināms, ka 1.–7.punktā norādītās vienošanās ir aizliegtas un spēkā neesošas kopš noslēgšanas brīža, jo šo darbību mērķis objektīvā nozīmē vienmēr ir vērsts pret konkurenci un to sekas parasti ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā minēto vienošanos mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci vai attiecīgās sekas normas piemērotajam īpaši jāpierāda tikai tad, ja faktiskais gadījums neatbilst kādam no normā minētajiem speciālajiem tiesiskajiem sastāviem.

Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas izpratnē „mērķis” nenozīmē dalībnieku subjektīvo attieksmi, bet gan vienošanās objektīvo nozīmi un nolūku tajā ekonomiskajā kontekstā, kādā to domāts īstenot. Ja tiek konstatēts, ka neatkarīgi tirgus dalībnieki vienojušies par piedalīšanos iepirkumā vai par šīs darbības noteikumiem, un ir pierādīts, ka šī vienošanās izpaudusies kā saskaņota darbība, tad mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci atklājas pašās darbībās, kas noteiktas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā. Turklāt, lai pierādītu pret konkurenci vērstu nodomu, pietiek ar pašu faktu, ka ir saņemta tāda informācija no konkurējoša tirgus dalībnieka, ko neatkarīgs tirgus dalībnieks glabā kā komercnoslēpumu.

Lai pierādītu saskaņotas darbības, nav nepieciešams, ka konkurents ir formāli apņēmis attiecībā uz vienu vai dažiem citiem konkurentiem rīkoties zināmā veidā. Ir pietiekami, ka konkurents ar savu paziņojumu par plānoto rīcību ir izslēdzis vai būtiski samazinājis neskaidrību par gaidāmo uzvedību tirgū. Lielākajā daļā gadījumu pret konkurenci vērstu darbību vai nolīgumu pastāvēšana ir jāizsecina no noteikta skaita sakrītību vai norāžu, kuras, skatītas kopā, nepastāvot citam loģiskam izskaidrojumam, var veidot pierādījumu par konkurences pārkāpumu.

[3.4] Konkurences padome konstatējusi, ka SIA „Latvijas Energoceļnieks”, saskaņojot darbību ar konkurentiem, ietekmēja konkurenci trīs iepirkumos.

[3.5] Padome lēmumu pieņēmusi, ievērojot Konkurences likuma 12.panta pirmajā daļā un Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumus Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – noteikumi Nr. 796) noteikto kārtību. Pret pieteicēju lieta ierosināta 2013.gada 1.martā, un lēmums pieņemts 2013.gada 17.jūnijā.

[3.6] Lēmumā ir izvērtēti pieteicējas izdarītie pārkāpumi un pierādīta pieteicējas vaina.

[3.7] Pieteicēja norāda, ka padome uzskaitījusi vairākus elektronisko mapju un dokumentu nosaukumus, kas atrasti SIA „RIO” sekretāres datorā. Mapē „NPS_Skrudaliena_slegts_konkurss_2010” atrasti četri piedāvājumi – SIA „Latvijas Energoceļnieks”, SIA „Rīgas Energo Būve”, AS „SZMA V” un SIA „SZMA”. Pieteicēja

norāda, ka mapē glabāti visu konkurentu piedāvājumi un nav pierādījumu, ka dokumentus SIA „RIO” ir nosūtījusi pieteicēja.

Pieteicējas argumenti par iespēju izmainīt dokumentu īpašības, kas citstarp tiek pamatoti ar informācijas sistēmu auditora Aigara Staka atzinumu, ir teorētiski un vispārīgi. Pieteicēja nav norādījusi uz tādiem apstākļiem, kas radītu objektīvas šaubas, ka pierādījumi ir viltoti. Konkurences padome ir ieguvusi pietiekamus pierādījumus un pārliecinoši pamatojusi, ka piedāvājumu ir sūtījusi tieši pieteicēja. Tas, ka šādi dokumenti pieteicējas arhīvā nav saglabāti, ir saprotami, jo karteļa vienošanās gadījumā personas apzinās, ka iesaistās prettiesiskās darbībās, tāpēc ir ieinteresētas pierādījumus neatgriezeniski iznīcināt. Tas tomēr nav iemesls personas atbrīvošanai no atbildības par konkurences deformēšanu, ja pierādījumi ir iegūti no cita datu nesēja.

[3.8] Argumentu, ka nevarēja būt situācija, ka visi dalībniekiem slēgtā konkursā uzaicinātie uzņēmumi varēja būt informēti par pārējo pretendentu piedalīšanos un saskaņot piedāvājumus, pieteicēja nav objektīvi pamatojusi.

[3.9] Tas, ka e-pasta adreses, kas izmantotas informācijas apmaiņā, nav oficiālās uzņēmumu adreses, ir loģisks un izplatīts aizliegtās vienošanās īstenošanas elements. Padome ir konstatējusi pieteicējas dalību trīs konkursos, un arī nosūtītās e-pasta vēstules attiecībā uz šiem konkursiem.

[3.10] Pieteicējas arguments, ka pastāv liela varbūtība, ka iepirkumu organizētāju atsevišķas amatpersonas mantkārīgos nolūkos varēja nosūtīt saņemto viena pretendenta informāciju citam pretendentam, nav objektīvi pamatots.

[3.11] Padomes konstatētie apstākļi un lēmumā ietvertais pamatojums pilnībā pārliecina par saskaņotu darbību starp pieteicēju un tās konkurentiem konkrētajos iepirkumos.

[3.12] Pieteicējai piemērots naudas sods 309 362 latī. Lēmumā ir secināts, ka lietā nav iespējams objektīvi novērtēt katra dalībnieka lomu pārkāpumā. Šāds secinājums kopumā ir pamatots, ņemot vērā, ka nav iespējams konstatēt, kurš bijis pārkāpuma iniciators, savukārt tirgus dalībnieka loma vērtējama kā aktīva (ņemot vērā, ka tie pēc neatļautas informācijas apmaiņas ir iesnieguši piedāvājumus konkrētajos iepirkumos). Šādos apstākļos, lai individualizētu naudas soda apmēru, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, padome savas rīcības brīvības ietvaros lietas dalībniekus pamatoti iedalījusi vairākās kategorijās, ievērojot to dalību iepirkumos (iepirkumu skaitu), kuros kavēta, ierobežota vai deformēta konkurence. Naudas sods pieteicējai piemērots, ievērojot Konkurences likuma 12.pantā un noteikumos Nr. 796 noteikto kārtību.

[4] Pieteicēja SIA „Latvijas Enerģoelctnieks” iesniedza kasācijas sūdzību par apgabaltiesas spriedumu daļā, kurā noraidīts pieteicējas pieteikums. Kasācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[4.1] Tiesa spriedumā nav norādījusi apstākļus un pierādījumus, kas liecinātu par aizliegtu vienošanos, pieteicējas vainu un saskaņotām darbībām. Nav pierādījumu par to, ar kurām personām pieteicēja ir vienojusies, kāds ir karteļa dalībnieku kopējais nodoms, kādus datus, kam un kā nodeva pieteicēja. Tiesa pati nav pārbaudījusi apstākļu un sakrītību kopumu.

[4.2] No padomes lēmuma izriet, ka 2010.gada 10.martā plkst. 14.20 pieteicēja iesniegusi divus piedāvājumus diviem dažādiem konkursiem un vienā laikā (minūtē) atzīta par uzvarētāju vienā no tiem. Pie citas personas datorā ir atrasts ieraksts par pieteicējas

iespējamo piedāvājuma galīgo cenu. Tiesa nepārbaudīja nevienu no šiem pieņēmumiem, lai gan pieteicēja norādīja, ka objektīvi nav iespējams, ka pasūtītājs vienlaicīgi saņem un atver vismaz desmit piedāvājumus divos dažādos iepirkumos. Tiesa arī nepārbaudīja, vai pie citas personas atrastie skaitļi ir līdzīgi pieteicējas iesniegtajam piedāvājumam un noslēgtajam līgumam, lai gan pieteicēja pārlicinoši norādīja, ka šie ieraksti nav nākuši no pieteicējas un ir kļūdaini pēc satura.

[4.3] Pieteicēja ir sniegusi ticamu izskaidrojumu informācijas nonākšanai pie citām personām. Proti, informāciju SIA „RIO” sniedzis pasūtītājs SIA „LatRosTrans”, savukārt SIA „Elbra” veikusi piezīmes pēc saviem pieņēmumiem par to, kāda varētu būt citu konkurentu rīcība.

AS „Sadales tīkli” iepirkumos konstatēti būtiski pārkāpumi, tostarp nodibināta pārāk cieša komunikācija ar atsevišķiem pretendentiem. Savukārt SIA „LatRosTrans” ir privāta komercsabiedrība, kuras iepirkumu kārtību neregulē normatīvie akti. Tai nav aizliegts nodot informāciju konkurentiem ar mērķi panākt labāku cenas piedāvājumu, kā arī pretendētājam netiek garantētas tiesības uz līguma slēgšanu, ja tas ir iesniedzis izdevīgāko piedāvājumu. Padomes lēmumā ir atzīts, ka nav izslēdzama iespēja, ka SIA „LatRosTrans” ir notikusi informācijas noplūde. Tā kā padomes rīcībā nav pieteicējas piedāvājuma iesniegšanas datuma, padome nevar secināt, ka pieteicējas piedāvājums pie konkurenta ir nonācis pirms tā iesniegšanas pasūtītājam.

[4.4] SIA „RIO” datorā atrasto dokumentu izdrukas nav pieļaujamas kā pierādījumi. No eksperta slēdziena izriet, ka šis dokuments vispirms izdrukāts un pēc tam radīts. Tiesa nav ieguvusi un vērtējusi pierādījuma oriģinālu – pirmdokumentu un tā elektronisko pasi, no kuras būtu redzams dokumenta izveidošanas datums, lai gan pieteicēja ir apšaubījusi secinājumu par piedāvājumu rašanos un laiku, kad tie kļuva pieejami konkurentiem.

[4.5] Tiesa nepamatoti atteica pievienot lietai līguma starp pieteicēju un AS „Sadales tīkls” apliecinātu kopiju, no kuras izriet, ka SIA „Elbra” datorā esošajā dokumentā norādītais saturs neatbilst pieteicējas AS „Sadales tīkli” iesniegtajam piedāvājumam.

[4.6] Citas tiesībaizsardzības iestādes – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs un Ģenerālprokuratūra – kriminālprocesā ir pārbaudījušas iespējamo cenu saskaņošanu starp pretendentiem, pieteicējas vainu nav saskatījušas, un šie kriminālprocesi ir izbeigti. Nav pieļaujams, ka dažādas valsts iestādes par vieniem un tiem pašiem faktiem sniedz atšķirīgu vērtējumu.

[4.7] No krimināllietas tika izsniegtas dažādu personu liecības, un tās ir pievienotas šai lietai. Minētās liecības kādā daļā kalpo pieteicējas vainas konstatēšanai, bet ne tiesai, ne pieteicējai nav bijušas tiesības (iespēja) šīs personas nopratināt. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja iesniegto ziņojumu un tam pievienotos materiālus tiesa nedrīkstēja atzīt par pierādījumu, jo, pirmkārt, nav pārbaudāma to izcelsme un iegūšanas tiesiskums, otrkārt, kriminālprocess, kurā tie iegūti, ir izbeigts un tā materiāli nav pieejami ne lietas dalībniekiem, ne tiesai. Tiesai šīs personas bija pašai jānopratina tiesas sēdē.

[4.8] Konkurences padome konstatējusi, ka tās rīcībā nav pierādījumu par pieteicējas lomu pārkāpumā, taču tiesa patvaļīgi, pārsniedzot sprieduma taisīšanas robežas, secināja, ka pieteicējas loma pārkāpumā bijusi aktīva.

[4.9] Tiesa nepamatoti uzskatījusi, ka lietvedība uzsākta 2013.gada 1.martā, kad iestāde lietu apvienoja ar lietu Nr.431/11/03.02/9. Lieta saskaņā ar Konkurences likuma 25.pantu ierosināta, pamatojoties uz citas institūcijas ziņojumu 2011.gada 8.februārī.

[5] Padome paskaidrojumos kasācijas sūdzību neatzīst un norāda, ka pieteicēja nav iesniegusi pamatotus pierādījumus, kas atspēkotu informācijas apmaiņu par nākotnes cenām pirms piedāvājumu iesniegšanas pasūtītājiem.

[6] Pieteicēja iesniegusi Augstākajā tiesā lūgumu par šādu prejudiciālo jautājumu uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai:

- 1) Vai uzskatāms, ka dalībvalsts konkurences iestāde ir izpildījusi pierādīšanas pienākumu Padomes 2002.gada 16.decembra Regula Nr.1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82.pantā (turpmāk – regula Nr. 1/2003) 2.panta izpratnē, ja tā tirgus dalībnieka vainu aizliegtas vienošanās noslēgšanā pamatojusi ar pieņēmumiem un netiešiem pierādījumiem, ar kuriem pieteicējai ir liegts iepazīties un sniegt viedokli, turklāt pastāvot citam loģiskam izskaidrojumam, kas izskaidro tirgus dalībnieka rīcību?
- 2) Vai uzskatāms, ka dalībvalsts konkurences iestāde ir izpildījusi pārkāpuma pierādīšanas pienākumu regulas Nr. 1/2003 2.panta izpratnē, ja tā tirgus dalībnieka vainu un pārkāpuma esību pamato ar dalībvalsts izmeklēšanas iestādes ierosinātā kriminālprocesā sniegtām personu liecībām, bet lietas izskatīšanas laikā šis kriminālprocess tiek izbeigts noziedzīga nodarījuma sastāva neesības dēļ un lietas izskatīšanas laikā liecības nav pārbaudītas (krimināllietas izmeklēšanas priekšmets bija tieši aizliegtas vienošanās iespējamība, un krimināllietas materiāli pieteicējai nav pieejami)?
- 3) Vai tirgus dalībnieka vainas konstatēšanai aizliegtas vienošanās noslēgšanā ir pietiekami, ja tā pamatota tikai ar tādu konkurences iestādes viedokli, kas nav pamatots ar pierādījumiem par tirgus dalībnieka vainu, ja paša tirgus dalībnieka iesniegtos tiešos pierādījumus, kas demonstrē citu loģisku izskaidrojumu un apliecina tirgus dalībnieka rīcību, neslēdzot aizliegtās vienošanās, iestāde un tiesa nepieņem un nevērtē spriedumā? Vai šāds iespējama spriedums atbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47.pantam?
- 4) Vai tirgus dalībnieka vainas konstatēšana aizliegtas vienošanās noslēgšanā ir pietiekama, ja tā tiek pamatota ar tādiem pierādījumiem, kas nav oriģināli (īsti), nav pietiekami precīzi, nav loģiski un pārlicinoši, nav saskanīgi un nav attiecināmi uz dalībnieku? Vai šāds vērtējums atbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47.pantam?

[7] Pieteicēja arī iesniegusi lūgumu pievienot lietai (ņemt vērā) Eiropas Savienības Tiesas atziņas lietā C-345/14, lietā C-67/13 P, lietā C-234/89, lietā C-552/03 P un Eiropas Komisijas atziņas lietā AT.39563.

[8] Konkurences padome sniegusi viedokli, ka lūgums pievienot lietai judikatūru pēc būtības ir pieteicējas paskaidrojumi, savukārt lūgums uzdot prejudiciālos jautājumus ir noraidāms.

Motīvu daļa

[9] Pieteicēja lūdz uzdot Eiropas Savienības Tiesai prejudiciālos jautājumus par pierādīšanas pienākumu regulas Nr. 1/2003 2.panta un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47.panta kontekstā.

Atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 267.pantam Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par minētā līguma un Līguma par Eiropas Savienību interpretāciju, kā arī Savienības iestāžu un struktūru tiesību aktu spēkā esību un interpretāciju. Atbilstoši arī Administratīvā procesa likuma 104.¹pants noteic, ka tiesa Eiropas Savienības tiesību normās paredzētajos gadījumos uzdod jautājumu Eiropas Savienības Tiesai par Eiropas Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību prejudiciāla nolēmuma taisīšanai.

Jautājumi, kurus pieteicēja lūdz uzdot Eiropas Savienības Tiesai, attiecas uz pierādījumu novērtēšanu (pierādījumu pieļaujamību, ticamību, pietiekamību), nevis tiesību normu interpretāciju. Lai arī jautājumi daļēji formulēti kā tādi, kuros tiek lūgts interpretēt iestādes pierādīšanas pienākumu, jautājumu būtība tomēr ir par to, vai pierādījumu kopumu var uzskatīt par tādu, ar kuru var pierādīt konkurences tiesību pārkāpumu. Daļēji jautājumi skar procesuālo taisnīgumu (piemēram, par sodītās personas tiesībām iesniegt pierādījumus un tiesas pienākumu tos novērtēt), taču procesuālā taisnīguma princips ir arī Latvijas tiesiskās sistēmas sastāvdaļa, tostarp tas ir tiešā tekstā ietverts Administratīvā procesa likumā (14.¹pants). Līdz ar to, ievērojot kasācijas instances tiesas kompetenci, ir pārbaudāms, vai Administratīvā apgabaltiesa ir ievērojusi procesuālo taisnīgumu un pierādījumu novērtēšanas noteikumus (Administratīvā procesa likuma 154.pants).

Turklāt, lai gan regulas Nr.1/2003 2.pants vispārīgi reglamentē pierādīšanas pienākumu, regulas preambulā ir skaidri noteikts, ka tā neietekmē ne valstu noteikumus par pierādījumu apjomu, ne dalībvalstu konkurences iestāžu un tiesu pienākumus noskaidrot lietas faktus, ja šādi noteikumi un pienākumi ir saderīgi ar Kopienas tiesību aktu vispārējiem principiem (5.*apsvērums*). Savukārt Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47.pants paredz personas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu. Vispārīgi šo tiesību īstenošanā ir nozīme pierādīšanas nastas pareizam sadalījumam, tomēr minētā tiesību norma tieši nereglamentē pierādīšanas jautājumus.

Ievērojot minēto, Augstākā tiesa nesaskata pamatu vērsties Eiropas Savienības Tiesā.

[10] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka spriedumā nav minēti apstākļi un pierādījumi, kas liecinātu par aizliegtu vienošanos, pieteicējas vainu un saskaņotām darbībām; nav pierādījumu par to, ar kurām personām pieteicēja ir vienojusies, kāds ir karteļa dalībnieku kopējais nodoms, kādus datus, kam un kā nodeva pieteicēja; tiesa pati nav pārbaudījusi apstākļu un sakritību kopumu.

Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas aizliegums aptver tirgus dalībnieku līgumus, tirgus dalībnieku apvienības lēmumus un savstarpēji saskaņotas darbības. Savstarpēji saskaņotu darbību aizliegums ir tirgus dalībnieka neatkarīgas un patstāvīgas rīcības principa sekas (*sal. Augstākās tiesas 2009.gada 29.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-234/2009 18.punkts, 2011.gada 29.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-100/2011 12.punkts*). Pretēja tirgus dalībnieka neatkarīgai un patstāvīgai rīcībai tirgū, kur tā uzvedību noteic vienīgi konkurences riski, ir tāda tieša vai netieša informācijas apmaiņa, ar kuru tiek nodoti jutīgi, individuāli dati, kas mazina neskaidrību par tirgus darbību (*sk. Eiropas Savienības*

Tiesas 1975.gada 16.decembra sprieduma apvienotajās lietās Nr.40 u.c. -73 Suiker Unie 174., 175., 176.punktu; 1998.gada 28.maija sprieduma lietā Nr.C-7/95P John Deere 88.punktu). Īpaši būtiska ir informācijas apmaiņa, kas notiek attiecībā uz iepirkumiem (konkursiem), jo tad atšķirībā no ilgstošas tirgus dalībnieku rīcības un konkurences tirgus apstākļos konkurence notiek, vienā konkrētā momentā salīdzinot visus saņemtos piedāvājumus atbilstoši specifiskiem un iepriekš zināmiem noteikumiem. Šādos apstākļos konkurentu savstarpēja informācijas apmaiņa paver ceļu manipulācijām, dodot iespēju pat pilnībā paredzēt un izšķirt konkrētā iepirkuma rezultātu.

Konkurences padomes lēmums pamatots ar to, ka pie citām personām – SIA „RIO” un SIA „Elbra” – atrastas ziņas par pieteicējas piedāvājumu cenām, kuras, kā atklājies no pasūtītāju sniegtajām ziņām, atbilst pieteicējas piedāvātajām cenām iepirkumos. Padome no minētā secinājusi, ka pieteicēja ir iesaistījusi informācijas apmaiņā ar citiem tirgus dalībniekiem par to, kādu cenu plānots piedāvāt konkrētos iepirkumos. Tādējādi mazināta neskaidrība par tirgus darbību.

Tiesa padomes iegūtos pierādījumus atzinusi par pietiekamiem un padomes lēmuma pamatojumu – par pārliecinošu. Tas, ka tiesa spriedumā nav vēlreiz atspoguļojusi lietā esošo dokumentu saturu, bet ir atzinusi par pareizu iestādes vērtējumu, nenozīmē, ka tiesa pati pierādījumus nav pārbaudījusi vai vērtējusi.

Augstākā tiesa jau iepriekš norādījusi, ka tiesību normas neparedz noteiktu pierādījumu iegūšanu, lai konstatētu Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkta pārkāpumu. Šādās lietās pārkāpumi parasti tiek konstatēti no netiešu pierādījumu kopuma, tādēļ kāda konkrēta pierādījuma neesība neliedz tiesai gūt pārliecību par pārkāpumu no citiem pierādījumiem. Tiesas novērtējums, vai iegūto pierādījumu kopums ir pietiekams pārkāpuma konstatēšanai, nav pārvērtējams kasācijas instancē, ja vien tiesa savus secinājumus nav balstījusi uz neapstiprinātiem pieņēmumiem (*sal. Augstākās tiesas 2015.gada 28.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-1286/2015 15.punkts*).

[11] Pieteicēja norāda, ka SIA „RIO” datorā atrasto dokumentu izdrukas neesot pieļaujami pierādījumi. No eksperta slēdziena izriet, ka dokuments vispirms izdrukāts un pēc tam radīts. Tiesa neesot ieguvusi un vērtējusi pierādījuma oriģinālu – pirmdokumentu un tā elektronisko pasi, no kuras būtu redzams dokumenta izveidošanas datums, lai gan pieteicēja ir apšaubījusi secinājumu par piedāvājumu rašanos un laiku, kad tie kļuva pieejami konkurentiem.

Apgabaltiesa būtībā atzinusi padomes iegūtos elektroniskos pierādījumus par ticamiem, ņemot vērā gan eksperta atzinumu, gan to, ka pieteicēja nav norādījusi uz apstākļiem, kas radītu objektīvas šaubas, ka pierādījumi ir viltoti. Pierādījumu ticamības novērtēšana nav kasācijas instances tiesas kompetencē.

[12] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa neesot pārbaudījusi no padomes lēmuma izrietošo apstākli, ka 2010.gada 10.martā plkst. 14.20 pieteicēja iesniegusi divus piedāvājumus diviem dažādiem konkursiem un vienā laikā (minūtē) atzīta par uzvarētāju vienā no tiem.

Nav saskatāms, kā šī laika sakritība varētu ietekmēt secinājumus par to, vai un kādi dati atrasti citu pretendentu datoros un šo datu izcelsmes avotu.

[13] Pieteicēja norāda, ka tiesa neesot pārbaudījusi, vai pie citas personas atrastie skaitļi ir līdzīgi pieteicējas iesniegtajam piedāvājumam un noslēgtajam līgumam, lai gan pieteicēja pārliecinoši norādīja, ka šie ieraksti nav nākuši no pieteicējas un ir kļūdaini pēc satura. Tiesa, pieteicējas ieskatā, nepamatoti neesot pieņēmusi un pievienojusi lietai iepirkuma līgumu, no kura izriet, ka SIA „Elbra” datorā atrastajā dokumentā norādītais saturs neatbilst AS „Sadales tīkls” iesniegtajam piedāvājumam.

Padomes lēmums pamatots ar dokumentiem, kas saņemti no iepirkumu pasūtītājiem par pretendentu piedāvātajām cenām konkrētajos iepirkumos. Šie dokumenti pievienoti lietai (*sk. lietas 16.pielikuma 211., 212.lapu*). Apgabaltiesa iestādes lēmumu un tā pamatojumu ir pārbaudījusi un atzinusi iegūtos pierādījumus par ticamiem.

Apgabaltiesa atteikusies pievienot lietai iepirkuma līgumu starp pieteicēju un AS „Sadales tīkls”, norādot, ka tiesai nav jāvērtē dokumenti, kuri jāvērtē iestādei, savukārt iestādes lēmuma pamatojuma trūkums var tikt atzīts par būtisku procesuālu pārkāpumu (*sk. minētās tiesas sēdes protokola 22.lpp.*).

Šādu tiesas nostāju var atbalstīt tikai daļēji. Ir pamatoti sagaidīt, ka persona jau iestādē sadarbosies lietas apstākļu noskaidrošanā. Vienlaikus jāņem vērā, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 145.panta pirmās daļas 4.punktu tiesības iesniegt pierādījumus vienlīdz piemīt gan pieteicējam, gan atbildētājam. Ja tiesa vienmēr vispārīgi liegs iesniegt pierādījumus, kas nav bijuši iesniegti iestādē, pieteicējam būs neiespējami ar atbilstošiem pierādījumiem pamatot savus iebildumus pret iestādes lēmumu atbilstoši iestādes sniegtajam lēmuma pamatojumam. Tādēļ jaunus pierādījumus būtu pamats atteikties pieņemt, ja pieteicējs nepamatoti bija izvairījies tos iesniegt iestādē un tādējādi bija traucējis iestādei objektīvi noskaidrot lietas apstākļus.

Tomēr konkrētajā gadījumā nav saskatāms, ka tiesas rīcība, nepievienojot lietai minēto iepirkuma līgumu, būtu novedusi pie nepareiza rezultāta. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 151.pantu tiesa pieņem tikai tos pierādījumus, kuriem ir nozīme lietā. Tam, vai iepirkuma līguma summa atbilst tai summai, par kuru ziņas nonākušas trešās personas rīcībā, lietā nav izšķirošas nozīmes.

[14] Pieteicēja kā alternatīvu skaidrojumu tam, ka Konkurences padome pie citām personām atradusi datus par citu pretendentu piedāvājumiem, min divus iespējamus scenārijus.

Pirmkārt, materiālus citiem pretendentiem varēja nodot paši iepirkumu pasūtītāji pēc piedāvājumu saņemšanas.

Sprīdumā ir norādīts, ka šis arguments nav objektīvi pamatots. Tātad nevar piekrist pieteicējai, ka tiesa piedāvāto alternatīvo apstākļu skaidrojumu nav vērtējusi.

Apstākļos, kad pie pieteicējas konkurenta atrasta informācija par pieteicējas piedāvājumu, kad pieteicēja kopā ar šo konkurentu piedalījies iepirkumos un atsevišķos no tiem arī uzvarējusi (respektīvi, pastāv vairākas konkurences pārkāpuma kopējai aintai raksturīgas pazīmes), nav pietiekami, ka pieteicēja Konkurences padomes secinājumu apšaubīšanai norāda uz jebkādu citu teorētiski vispārīgi iespējamu situācijas skaidrojumu. Alternatīvam apstākļu skaidrojumam tad jābūt pamatotam ar faktiem, kas uzrāda, ka šāda alternatīva ir konkrētajā gadījumā reāla un ticama, nevis tikai vispārīgi teorētiski iespējama.

Pieteicējas apsvērumi pamatoti ar ziņām par AS „Latvenergo” un AS „Sadales tīkls” pārkāpumiem publisko iepirkumu jomā, tostarp pārāk ciešo sadarbību ar atsevišķiem

pretendenti. Tomēr, nekonkretizējot, kuri tieši pretendenti varētu būt ciešāki pasūtītāja sadarbības partneri, šie apsvērumi vērtējami kā pārāk vispārīgi. Jo īpaši ievērojot to, ka persona, pie kuras attiecīgās ziņas atrastas (SIA „Elbra”) nevienā no konkursiem, kuros tā piedalījies kopā ar pieteicēju, nav piedāvājusi zemāko cenu un pat ne otro zemāko cenu.

Pieteicēja arī norāda, ka otrs pasūtītājs SIA „LatRosTrans” ir privāta sabiedrība, kurai nav saistošs publisko iepirkumu regulējums un kurai nav aizliegts nodot informāciju konkurentiem ar mērķi panākt labāku cenas piedāvājumu.

Tas vien, ka pasūtītājam varētu nebūt saistošs minētais regulējums vai vispār teorētiski pastāv iespēja, ka pasūtītājs rīkojies negodprātīgi, pats par sevi neļauj pārbaudīt, cik ticama ir iespēja, ka pasūtītājs tieši konkrētajā gadījumā ir nodevis pieteicējas konkurentiem informāciju par pieteicējas piedāvājumu. Arī Konkurences padomes lēmumā minētais par iespējamo informācijas noplūdi no minētās sabiedrības pats par sevi to neapstiprina. Padome savā lēmumā, atbildot uz pieteicējas šaubām, ka visi slēgtā konkursā uzaicinātie pretendenti varēja zināt par pārējiem uzaicinātajiem pretendentiem, norādījusi, ka „padome *pieļauj, ka nav izslēdzama iespēja*, ka SIA „LatRosTrans” ir notikusi informācijas noplūde *par to, kādi pretendenti uzaicināti iesniegt piedāvājumus*” (*sk. padomes lēmuma 6.12.apakšpunktu*). Tātad tas ir vienīgi iestādes izdarīts vispārīgs pieļāvums par tādu iespējamību, kas turklāt attiecināms uz informāciju par pretendentu loku, nevis uz jebkādu informāciju par piedāvājumiem.

Otrais pieteicējas piedāvātais iespējamais skaidrojums tam, kādēļ SIA „Elbra” datorā atrasta informācija par pieteicējas piedāvājumu, ir tāds, ka minētā persona veikusi piezīmes pēc saviem pieņēmumiem par to, kāda varētu būt citu konkurentu rīcība. Tomēr ir acīmredzami apšaubāma iespēja, ka SIA „Elbra” ir vienkārši uzminējusi cenas, ar kādām pieteicēja plāno piedalīties konkrētajos iepirkumos.

[15] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka citas tiesībsargāšanas iestādes – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs un Ģenerālprokuratūra – kriminālprocesā esot pārbaudījušas iespējamo cenu saskaņošanu starp pretendentiem, un šie kriminālprocesi ir izbeigti; tādējādi tiesībsargājošās iestādes pieteicējas vainu nav saskatījušas un kriminālprocesu ir izbeigušas, bet Konkurences padome pieteicēju atzinusi par vainīgu. Pēc pieteicējas domām, nav pieļaujams, ka dažādas valsts iestādes par vieniem un tiem pašiem faktiem sniedz atšķirīgu vērtējumu.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja vēstulē pieteicējas pārstāvim norādīts, ka 2012.gada 28.augustā birojā no kriminālprocesa Nr.16870001410 materiāliem atsevišķā lietvedībā tika izdalīts kriminālprocess Nr.16870001812 saistībā ar iespējamo cenu saskaņošanu AS „Sadales tīkls” Austrumu reģionā rīkotajās iepirkuma procedūrās, ko izdarīja iepirkuma procedūru pretendenti, kas paredzēts Krimināllikuma 196.pantā. 2013.gada 1.augustā minētais kriminālprocess tika izbeigts noziedzīga nodarījuma sastāva trūkuma dēļ.

Uzmanība vēršama uz to, ka Krimināllikuma 196.pants paredz atbildību par pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu un pārsniegšanu, nevis par aizliegtu vienošanos Konkurences likuma izpratnē. Kriminālprocesa izbeigšana nozīmē vienīgi to, ka nav konstatēti tādi apstākļi, kas ļauj izvirzīt apsūdzību par pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu un pārsniegšanu, taču tas neko neliecina par iespējamo konkurences tiesību normu pārkāpumu lietas dalībnieku darbībās. Pat ja kriminālprocesā konstatēti tie paši apstākļi, kas vērtēti

konkurences pārkāpuma lietā, tas nenozīmē, ka Konkurences padome būtu ierobežota pārbaudīt iespējamo konkurences pārkāpumu un piemērot par to sodu.

[16] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka lietā pieteicējas vainas konstatēšanai izmantotas personu liecības, kas iegūtas izbeigtajā kriminālprocesā, taču ne iestāde, ne tiesa šīs liecības neesot pārbaudījusi, un pieteicējai neesot bijusi iespēja šīs personas nopratināt; turklāt ne pieteicējai, ne tiesai kriminālprocesa materiāli neesot pieejami.

Lai precizētu, vai un kā lietas izskatīšanā izmantotas liecinieku liecības un tādējādi izprastu pieteicējas iebilduma būtību, Augstākā tiesa aicināja pieteicēju un atbildētāju sniegt par to paskaidrojumus. Izvērtējot saņemtos paskaidrojumus kopsakarā ar padomes lēmumu, tiesa negūst apstiprinājumu pieteicējas apgalvojumam.

Padomes lēmumā vairākkārt lietota atsauce uz materiāliem, kas saņemti no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, tostarp personu liecībām, audioierakstu atšifrējumiem u.c.

Atsauce uz no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja saņemtajiem dokumentiem atrodama lēmuma 3.punktā, kurā vispārīgi aprakstīts lietas izpētes process. Tajā norādīti informācijas avoti, veiktās izpētes darbības un to rezultāti.

Lēmuma 4.punktā norādīta lietā iegūtā informācija un pierādījumi. 4.1.apakšpunkts veltīts Konkurences padomes inspekciju laikā lietas dalībnieku sniegtajiem paskaidrojumiem. Pēc lietas dalībnieku paskaidrojumu atreferējuma norādīts, ka lielākā daļa no paskaidrojumiem ir pretrunā ar informāciju, kas norādīta lēmuma 4.2.apakšpunktā. Atbilstoši lēmuma 4.2.apakšpunkta virsrakstam tajā būtu jāatspoguļojas inspekciju laikā iegūtajai, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un pasūtītāju sniegtajai informācijai.

Tādējādi pirmšķietami varētu domāt, ka attiecībā uz visiem lietas dalībniekiem izmantota informācija, kas iegūta no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, tātad arī personu liecības. Tomēr, skatot lēmumu kopumā, minētais neapstiprinās.

Padomes lēmuma 4.2.apakšpunktā attiecībā uz katru iepirkumu izveidota atsevišķa tabula, norādot tajā lietas dalībnieku, no kura iegūta attiecīgā informācija. Uz iepirkumiem, kuros piedalījās pieteicēja, attiecas lēmuma 4.2.252., 4.2.266. un 4.2.267.apakšpunkts. Tajos nepārprotami norādīts, ka informācija par pieteicējas piedāvājumu iegūta no SIA „Rio” un SIA „Elbra”.

Pat ja padomes rīcībā bija vēl kādi dokumenti, kas varētu kalpot par sliktu pieteicējai un kas pastarpināti varēja novest pie to pierādījumu iegūšanas, kuri tieši norādīti padomes lēmumā saistībā ar konkrētajiem iepirkumiem, to nepievienošana lietai un nepārbaudīšana tiesā nekādi nevarēja ietekmēt lietas iznākumu. Tiesas uzdevums ir pārbaudīt, vai pierādījumi, kuri ir tiesas rīcībā, apstiprina iestādes lēmumā konstatēto pieteicējas pārkāpumu. Apgabaltiesa, pārbaudot lietā iesniegtos pierādījumus, atzina par pierādītu pieteicējas dalību pārkāpumā. Nav būtiski, vai pastāv vēl kādi pierādījumi, kas to varētu apliecināt.

[17] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka Konkurences padome konstatējusi, ka tās rīcībā nav pierādījumu par pieteicējas lomu pārkāpumā, taču tiesa patvaļīgi, pārsniedzot sprieduma taisīšanas robežas, secinājusi, ka pieteicējas loma pārkāpumā bijusi aktīva. Tā kā pieteicēja neesot apmainījusies ar citiem pretendentiem ar informāciju, tiesa nevarējusi konstatēt pieteicējas aktīvu lomu.

Padome lēmumā norādījusi, ka, izvērtējot lietā iegūto informāciju, kā arī ņemot vērā pasūtītāju rīcības ietekmi elektromontāžas darbu iepirkumu jomā, nav iespējams objektīvi novērtēt katra lietas dalībnieka lomu pārkāpumā. Lai, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, individualizētu nosakāmā naudas soda apmēru, padome lietas dalībniekus iedalījusi astoņās kategorijās, ievērojot to dalību iepirkumos (iepirkumu skaitu), kuros kavēta, ierobežota vai deformēta konkurence, kam atbilstoši noteikts naudas soda apmērs par pārkāpuma smagumu.

Atbilstoši noteikumu Nr. 796 13.punktam, nosakot naudas soda apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu. Ievērojot noteikumu 14.3.apakšpunktu, viens no elementiem, kas ņemams vērā, nosakot pārkāpuma smaguma pakāpi, ir katra iesaistītā tirgus dalībnieka loma pārkāpumā. Savukārt saskaņā ar noteikumu 16.punktu, izvērtējot katra pārkāpumā iesaistītā dalībnieka lomu, *ņem vērā, vai pastāv vismaz viens no šādiem nosacījumiem*: tirgus dalībnieks bijis pārkāpuma iniciators (16.1.apakšpunkts); pārkāpumā tirgus dalībniekam bijusi aktīva vai pasīva loma (16.2.apakšpunkts).

Augstākā tiesa jau iepriekš atzinusi, ka gadījumā, ja persona iesniedz ar citiem iepirkuma dalībniekiem saskaņotu piedāvājumu, tās uzvedība vienošanās īstenošanā ir aktīva, jo tieši ar to tiek padarīta iespējama konkurences izkropļošana katrā attiecīgajā iepirkumā neatkarīgi no tā, kurš bija konkrētā iepirkuma uzvarētājs (*sk. Augstākās tiesas 2016.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-657/2016 7.punktu*). Tieši šo apstākli (dalību iepirkumos) Konkurences padome ir ņēmusi vērā, tādējādi pēc būtības novērtējot dalībnieku aktivitāti vienošanās īstenošanā un atbilstoši tai nosakot soda apmēru.

Apgabaltiesa šajā sakarā nav vērtējusi papildu apstākļus un nav arī piešķirusi citu nozīmi padomes lēmumā norādītajam, bet vienīgi precizējusi, ka nav iespējams konstatēt pārkāpuma iniciatoru, bet tas nav traucējis padomei faktiski novērtēt dalībnieku aktivitāti.

[18] Apgabaltiesa pamatoti secināja, ka attiecībā uz pieteicēju lieta ierosināta 2013.gada 1.martā.

Uz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2011.gada 8.februāra ziņojuma pamata 2011.gada 21.aprīlī tika ierosināta lieta pret citām personām, un tikai vēlāk, iegūstot un apstrādājot informāciju šajā sākotnēji uzsāktajā lietvedībā, radies pamats vērsties arī pret pieteicēju un citiem dalībniekiem, par kuru darbībām sākotnēji ziņas nav saņemtas.

Turklāt, pat ja būtu konstatējams lēmuma pieņemšanas termiņa kavējums tieši attiecībā pret pieteicēju, tas nebūtu pamats padomes lēmuma atcelšanai. Par Konkurences padomes pieļauto termiņa kavējumu Augstākā tiesa jau ir izteikusies citās lietās, kas ierosinātas pēc citu pieteicēju pieteikumiem par to pašu padomes lēmumu, atzīstot, ka konkrētajos apstākļos termiņa kavējums nav būtisks procesuāls pārkāpums (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2015.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-642/2015 5.punktu*).

[19] Apkopojot minēto, Augstākā tiesa nesaskata, ka būtu pamats apgabaltiesas sprieduma atcelšanai. Līdz ar to pieteicējas kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta ceturto daļu, 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Augstākā tiesa

nosprieda

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 1.jūlija spriedumu daļā, kurā noraidīts SIA „Latvijas Energoceļnieks” pieteikums, bet SIA „Latvijas Energoceļnieks” kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese (personiskais paraksts)

R. Vīduša

Tiesnese (personiskais paraksts)

J. Briede

Tiesnese (personiskais paraksts)

I. Skultāne

NORAKSTS PAREIZS

Augstākās tiesas

Administratīvo lietu departamenta

Tiesnese

2017.gada 7.februārī

R. Vīduša